

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НН ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРИЧ

«_____» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Освітня програма: Середня освіта. (Образотворче мистецтво).

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту культури і
мистецтв

«30» серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

СУМИ - 2024

Розробник:

Гулей О.В., доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну,
заслужений майстер народної творчості України

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2024 р.

В. о. завідувача кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну
кандидат мистецтвознавства, доцент

Наталія КОХАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 5	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й			
Семестр			
5 та 6-й			
Лекції			
16/ 18 год.			
Практичні, семінарські			
10/10 год			
Самостійна робота			
49/45 год.			
Консультації:			
0 / 2 год			
Вид контролю: залік та екзамен			
Загальна кількість годин - 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Вивчення курсу «Методика викладання образотворчого мистецтва» передбачає засвоєння студентами спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво) знань з методики викладання дисциплін художнього профілю в закладах середньої загальної та спеціальної художньої освіти інституційної та позаінституційної (гуртків, студій образотворчого й декоративного мистецтва) форм навчання та проведення виробничої педагогічної практики у базових школах за профілем майбутньої професії.

Вивчення програмного матеріалу даної дисципліни, як і інших спеціальних дисциплін, сприяє оволодінню загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво».

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Методика викладання образотворчого мистецтва» викладається студентам ОР Бакалавр і вимагає елементарних знань (в об'ємі шкільного курсу) з основ образотворчої грамоти в галузі образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва, знань особливостей і специфіки провідних видів візуальних мистецтв, а також, володіння основами образотворчості.

3. Результати навчання за дисципліною

Курс передбачає узагальнення знань про організаційно-методичні засади навчально-виховного процесу у сучасних загальноосвітніх та спеціальних художніх середніх закладах, поглиблене вивчення термінології та професійного понятійного апарату, особливостей проведення уроків образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва. Забезпечує розширення кола знань про історію розвитку методики викладання образотворчого мистецтва, специфіку методики позашкільної та позакласної роботи.

<p>Знати: термінологію образотворчого й декоративного мистецтва</p> <p>Уміти: володіти термінологією образотворчого й декоративного мистецтва та професійного понятійного апарату, особливостей проведення уроків образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва</p>	ПРН 2	Знати термінологію з образотворчого мистецтва
<p>Знання: нові відомості та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної картини розвитку мистецтва протягом історії.</p> <p>Уміння: перенесення системи знань з образотворчого мистецтва у площину навчального предмету образотворче мистецтво, здійснення структурування навчального матеріалу</p> <p>Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання образотворчому мистецтву, спрямованих на розвиток творчих здібностей учнів</p> <p>Комунікація: володіння основами професійної мовленнєвої культури при навчанні образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва.</p>	ПРН 9	Знати особливості і специфіку організації уроків з образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва.
<p>Знання: сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні,</p> <p>Уміння: здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з образотворчого мистецтва</p> <p>Комунікація: взаємодія з керівництвом, колегами, учнями.</p>	ПРН 12	Уміти організувати і провести гурткову роботу з різних дисциплін образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва
<p>Знання: правил техніки безпеки праці при роботі з ріжучими та колючими приладами при обробці різних матеріалів, хімічних барвників, вимоги до гігієни праці.</p> <p>Уміння: Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах, налаштувати спілкування, взаємодію та співробітництво методом налагодження діалогу та індивідуальних/колективних взаємовідносин.</p> <p>Комунікація: відповідальне ставлення до забезпечення охорони життя і здоров'я учасників мистецького процесу</p>	ПРН 16	Забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності в галузі образотворчості
<p>Знання: в змісті проектування власної діяльності при навчанні образотворчому мистецтву учнів середньої школи.</p> <p>Уміння: Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з образотворчого мистецтва, застосовувати загальну модель процесу навчання образотворчому мистецтву для планування та організації навчально-виховного процесу при вивченні образотворчого</p>	ПРН 17	Прогнозування ефективності та корекції педагогічного процесу у сфері навчання образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва.

мистецтва.		
Знати: розуміти необхідність вчитися упродовж життя Уміти: вдосконалювати здобуті під час навчання компетенції	ПРН 18	Вчитися упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції
Знати: міжпредметні зв'язки, відповідно до вимог державного стандарту в основній (базовій) середній школі Уміти: формувати в учнів основи цілісної наукової картини світу через міжпредметні зв'язки	ПРН 19	Формувати в учнів основи цілісної наукової картини світу через міжпредметні зв'язки, відповідно до вимог державного стандарту в основній (базовій) середній школі
Знати: правові норми і закони України, Уміти: усвідомлювати необхідність їх дотримання Відповідальність: усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, має сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності.	ПРН 20	Дотримуватися правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлювати необхідність їх дотримання

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А 90-100 балів Відмінно	Студент демонструє глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок методичної роботи у межах програми, вміє використовувати набуті знання в науково-творчій і практичній роботі, виявляє знання спеціальної термінології, на високому рівні володіє методами та прийомами навчально-виховної роботи з учнями сучасної загальноосвітньої школи засобами образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва
В 82-89 Добре	Студент виявляє повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками, здатний сприймати тематичний матеріал, але допускає незначні помилки у володінні методами та прийомами навчально-виховної роботи з учнями сучасної загальноосвітньої школи засобами образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва, загалом студент добре засвоїв навчальний матеріал, грамотно і логічно його викладає, проте допускає несуттєві неточності у відповідях.
С 74-81 Добре	Студент володіє тематичним матеріалом у межах програми, вміє використовувати набуті знання, виявляє достатній рівень знань спеціальної термінології, вміє систематизувати, узагальнювати, робити висновки, демонструє достатні навички та уміння, проте в наявності незначні недоліки і порушення у викладенні матеріалу
Д 64-73 Задовільно	Студент може сприймати достатню частину тематичного матеріалу, але не завжди послідовно та логічно працює над розробками уроків, виготовлення наочності, потребує додаткових пояснень, слабо засвоїв основи організаційно-методичної роботи в сучасній школі. Виявляється елементарний рівень володіння закономірностями образотворчої грамотності, володіє основами навчального матеріалу, але допускає значні неточності і порушення у викладенні матеріалу, має слабкий рівень володіння теоретичним матеріалом.
Е	Студент здатний сприймати тематичний матеріал, але не завжди робить

60-63 Задовільно	переконливі висновки, не завжди послідовно викладає свої думки. Допускає термінологічні помилки. Володіє основним тематичним матеріалом, але знання недостатньо стійкі може сприймати достатню частину тематичного матеріалу, але не послідовно та не логічно працює над організаційно-методичною складовою планування уроків, постійно потребує додаткових пояснень, демонструє неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX 35-59 Незадовільно	незадовільно з можливістю повторного складання. Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, не послідовно та нелогічно працює над практичними завданнями нехтує самостійною роботою, потребує додаткових пояснень. виявляє безсистемність одержаних знань, нерозвинуте образно-творче мислення, обмежені образотворчі здібності і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F 0-35 Незадовільно	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни. Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, користується обмеженим термінологічним та словниковим запасом, не володіє ні тематичним матеріалом, ні практичними навичками для виконання завдання за програмою курсу

Розподіл балів, які отримують студенти у 5 сем

Поточний контроль						Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			Розділ 2				
T1.1	T1.2	T1.3	T2.1	T2.2	T2.3	60	100
10	10	10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи						40	
5	5	10	5	5	10		

Розподіл балів, які отримують студенти у 6 сем.

Поточний контроль					Разом	Сума	Підс. (екз.)	Заг. сума
Розділ 3								
T3.1	T3.2	T3.3	T3.4	T3.5	50	75	25	100
10	10	10	10	10				
Контроль самостійної роботи					25			
5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	

35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: усне та письмове опитування, презентації практичних завдань, захист курсових робіт, розробки уроків ОТМ і ДПМ, результати ВПП з ОТМ, підготовка рефератів й доповідей за темами, складання тестів, оцінювання практичних та самостійних завдань, заліку, екзамену.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.

РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни.

РОЗДІЛ 3. Особливості викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.

Тема 1.1. Вступна лекція. Образотворче мистецтво в системі шкільної освіти України.

Тема 1.2. Копіювання – основний метод вивчення рисунку до XVIII ст. в Російській імперії.

Тема 1.3. Методика викладання ОТМ у Російській імперії в XVIII ст.

РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни.

Тема 2.1. Методичні засади викладання мистецьких дисциплін в Першій Академії живопису, скульптури та архітектури в Петербурзі.

Тема 2.2. Методична складова першого посібника з образотворчої діяльності для спеціальних художніх закладів І.Д.Прейслера

Тема 2.3. Методична складова першого посібника з ОТМ для загальноосвітніх шкіл А.П.Сапожнікова

РОЗДІЛ 3. Особливості викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти.

Тема 3.1. Особливості уроків рисунку та графіки.

Тема 3.2. Особливості уроків живопису

Тема 3.3. Особливості уроків композиції.

Тема 3.4. Особливості проведення уроків ліплення та скульптури.

Тема 3.5. Особливості викладання провідних видів декоративно-прикладного мистецтва в сучасній загальноосвітній школі: витинанки, вишивки, розпису, писанкарства тощо.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самос т.роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос .роб.
РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.										
Тема 1.1. Вступна лекція. Образотворче мистецтво в системі шкільної освіти	14	4	2		8					

України.										
Тема 1.2. Копіювання – основний метод вивчення рисунку до XVIII ст. в Російській імперії.	12	2	2		8					
Тема 1.3. Методика викладання ОТМ у Російській імперії в XVIII ст.	12	2	2		8					
РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни.										
Тема 2.1. Методичні засади викладання мистецьких дисциплін в Першій Академії живопису, скульптури та архітектури в Петербурзі.	14	4	2		8					
Тема 2.2. Методична складова першого посібника з образотворчої діяльності для спеціальних художніх закладів І.Д.Прейслера	11	2	1		8					
Тема 2.3. Методична складова першого посібника з ОТМ для загальноосвітніх шкіл А.П.Сапожнікова	12	2	1		9					
РОЗДІЛ 3. Особливості викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти										
Тема 3.1. Особливості уроків рисунку та графіки	11	4	2		5					
Тема 3.2. Особливості уроків живопису	9	2	2		5					
Тема 3.3. Особливості уроків композиції	2	2	2		5					
Тема 3.4. Особливості проведення уроків ліплення та скульптури	9	2	2		5					
Тема 3.5. Особливості викладання провідних видів декоративно-прикладного мистецтва в сучасній загальноосвітній школі	35	6	2	2	25					
Разом	150	32	20	2	94					

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.			
1.1	Вступна лекція.	2	
	Образотворче мистецтво в системі шкільної освіти України.	2	
1.2	Копіювання – основний метод вивчення рисунку до XVIII ст. в Російській імперії.	2	
1.3	Методика викладання ОТМ у Російській імперії в XVIII ст	2	
РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни			
2.1	Методичні засади викладання мистецьких дисциплін в Першій Академії живопису, скульптури та архітектури в Петербурзі.	2	
	Методичні підходи до викладання ОТМ Професора ПІАМ Лосенка	2	

2.2	Методична складова першого посібника з образотворчої діяльності для спеціальних художніх закладів І.Д.Прейслера	2	
2.3	Методична складова першого посібника з ОТМ для загальноосвітніх шкіл А.П.Сапожнікова	2	
РОЗДІЛ 3. Особливості методики викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти.			
1	Специфіка уроків рисунку та графіки	2	
2	Специфіка уроків живопису	2	
3	Специфіка уроків композиції	2	
4	Специфіка проведення уроків скульптури	2	
5	Особливості проведення уроків ткацтва	2	
6	Особливості проведення уроків вишивання	2	
7	Особливості проведення уроків витинання	1	
8	Особливості проведення уроків вибійки	1	
9	Особливості проведення уроків писанкарства	1	
10	Особливості проведення уроків килимарства	1	
Разом		32	

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.			
1.1	Образотворче мистецтво в системі шкільної освіти України.	2	
1.2	Копіювання – основний метод вивчення рисунку до XVIII ст. в Російській імперії.	2	
1.3	Методика викладання ОТМ у Російській імперії в XVIII ст	2	
РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни			
2.1	Методичні засади викладання мистецьких дисциплін в ПІАВМ.	2	
2.2	Методична складова першого посібника з образотворчої діяльності для спеціальних художніх закладів І.Д.Прейслера	1	
2.3	Методична складова першого посібника з ОТМ для загальноосвітніх шкіл А.П.Сапожнікова	1	
РОЗДІЛ 3. Особливості методики викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти			
1	Розробка плану-конспекту уроків графіки		
2	Розробка плану-конспекту уроків живопису	2	
3	Розробка плану-конспекту композиції	2	
4	Розробка плану-конспекту з уроків ліплення	2	
5	Розробка плану-конспекту уроків декоративного мистецтва	2	
Разом		20	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма

РОЗДІЛ 1. Історія виникнення та розвитку художньої освіти.			
1.1	Образотворче мистецтво в системі шкільної освіти України		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Опрацювання інтерне-ресурсів до теми	3	
3	Робота з конспектом теми	3	
1.2	Копіювання – основний метод вивчення рисунку до XVIII ст. в Російській імперії.		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Опрацювання інтерне-ресурсів до теми	3	
1.3	Методика викладання ОТМ у Російській імперії в XVIII ст.		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Робота з конспектом теми	3	
РОЗДІЛ 2. Історія виникнення та розвитку методики викладання ОТМ як навчальної дисципліни			
2.1	Методичні засади викладання мистецьких дисциплін в ПІАВМ.		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Опрацювання інтерне-ресурсів до теми	3	
2.2	Методична складова першого посібника з образотворчої діяльності для спеціальних художніх закладів І.Д.Прейслера		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Опрацювання інтерне-ресурсів до теми	3	
2.3	Методична складова першого посібника з ОТМ для загальноосвітніх шкіл А.П.Сапожнікова		
1	Опрацювання відповідних літературних джерел	4	
2	Опрацювання інтерне-ресурсів до теми	3	
3	Робота з конспектом теми	4	
РОЗДІЛ 3. Особливості методики викладання провідних видів образотворчої діяльності в сучасних закладах освіти			
1	Збір матеріалів для написання плану-конспекту з рисунка	5	
2	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку живопису	5	
3	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку ліплення	5	
4	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку композиції	5	
5	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку художнього ткацтва	5	
6	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку художнього розпису	5	
7	Збір матеріалів для написання плану-конспекту Особливості уроків вибійки	5	
8	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку художньої вишивки	5	
9	Збір матеріалів для написання плану-конспекту уроку писанкарства та витинання	5	
Разом		94	

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5 – 7 класах: Посібник для вчителя: У 2 ч. Ч 1 / Упоряд. Ж.С.Марчук, О.В.Ночвінова. – Х.: Веста: Видво «Ранок», 2005. – 368 с.
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти) навч.-метод. посіб. Ч. 1. – Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2016.– 196 с.
3. Демченко І.І., Пічкур М.О., Близнюк Т.О. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами мистецтва: монографія. – К.: Оміда. 2009. – 220 с.
4. Калініченко О. В. Альбом з образотворчого мистецтва. 5 клас : навч. посіб. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол, В. В. Калініченко. – Харків : СИЦІЯ, 2013. – 72 с.
5. Калініченко О. В. Образотворче мистецтво: підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол. – Харків : Сиція, 2013. – 224 с.
6. Калініченко О. В. Образотворче мистецтво: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол. – Харків : СИЦІЯ, 2014. – 224 с.
7. Кириченко М. Основи образотворчої грамоти. – К.: Вища школа. 1982. – 167 с.
8. Ковальов О. Методика викладання декоративного мистецтва в початковій школі: навч.-метод. посібник. – К.: Віпол, 1997. – 78 .
9. Коновець С.В. Підготовка вчителя образотворчого мистецтва: метод. посібник. – Рівне, 2002. – 75 с.
10. Косовська К. Інтеграція багатокомпонентного змісту початкової освіти в умовах реалізації нових програм. - *Початкова школа*. 2013. №11. – С. 2-9.
11. Малицька О. В. Образотворче мистецтво з методикою навчання : навч.-мет. посіб. – Бердянськ, 2016. – 346 с.
12. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс) : підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол. – К.: Видавництво «Світоч», 2013. – 240 с.
13. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс) : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол. – К.: Видавництво «СВІТОЧ», 2014. – 208 с.
14. Масол Л. М. Мистецтво. Робочий зошит для учнів 5 класу: навч. посіб. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Г. В. Кузьменко. – К. : Світоч, 2013. – 80 с.
15. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів. – К.: Шк. світ, 2012. – 128 с.
16. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с
17. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Музичне мистецтво; Образотворче мистецтво; Інтегрований курс «Мистецтво». 5 – 9 класи. / Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська, Г. Кузьменко [та ін.] / – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 32 с.

Допоміжна

18. Гусєва О.Г. Нетрадиційні розвивальні техніки малювання: методичний посібник. – ВВПК, 2013. – 23 с.
19. Методичні рекомендації з виробничої практики для студентів IV курсу напряму підготовки «Образотворче мистецтво» (ОКР «бакалавр») / уклад. Г.В. Кузьменко. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 76 с.
20. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/
21. Пастир І.В. Творче становлення фахівця у візуальному мистецтві: Навч.-метод. пос. – Одеса, 2011. – 198 с.

22. Рудницька О.П. Основи викладання мистецьких дисциплін. – К.: АПН України, 1998. - 183 с
23. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
24. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник /О.Пометун, Л.Пироженко. – К., 2004. - 192 с.
25. Чен Н.В. Нетрадиційні техніки зображення: навчально-методичний посібник. – Х.: Скорпіон, 2007. – 48 с.
26. Шарко В.Д. Сучасний урок: Технологічний аспект: Посібник для вчителів і студентів. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.
27. Шмагало Р. Т. та ін. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ-ХХІ століть : навч. посіб. для студ. ВНЗ. - Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 292 с.

Інтернет-ресурс

Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
 Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/

Бібліотека українських підручників: <http://pidruchniki.ws/>

http://allref.com.ua/uk/skachaty/Obrazotvorche_mistectvo_z_metodikoyu_vikladannya_-_pedagogichna_nauka

http://allreferat.com.ua/uk/pedagogika_metoduka_vukladanny/kontrolnaya/4621

http://estetika.at.ua/Metoduka_Masol_L.M..pdf

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється з використанням навчально-методичних, наукових друкованих та інтернет-джерел (навчальних, навчально-наочних і навчально-методичних посібників, монографій, науково-популярної літератури з методики викладання образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва, збірників наукових праць сучасних досліджень в галузі методики викладання мистецьких дисциплін, матеріалів наукових і науково-практичних конференцій з проблем сучасної мистецької освіти й методики викладання предметів художнього циклу в сучасній загальноосвітніх і спеціальних художніх початкових і середніх закладах освіти; методичної літератури з порушенням проблем неформальної освіти дітей в галузі позакласного і позашкільного навчання) доступу до електронних носіїв інформації за допомогою відповідного обладнання (ноутбук, комп'ютер); із залученням ілюстративного матеріалу та наочності, необхідних в навчальному процесі; використанням баз освітніх установ для проведення виробничої педагогічної практики в базових середніх школах.